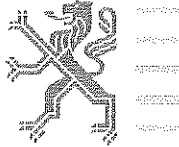

Vlaamse overheid

**Ministerieel besluit tot
definitieve aanduiding van de ankerplaats
's Graven-, Sint-Martens- en Sint-Pietersvoeren, te Voeren**

**VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN
FINANCIËN EN BEGROTING EN RUIMTELIJKE ORDENING,**

Gelet op het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004 en 10 maart 2006;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 27 juli 2004 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van 15 oktober 2004, 23 december 2005, 19 mei 2006, 28 juni 2007, 10 oktober 2007 en 22 september 2008;

Gelet op het ministerieel besluit van 31 december 2007 tot voorlopige aanduiding van de ankerplaats 's Graven-, Sint-Martens- en Sint-Pietersvoeren, te Voeren;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 18 september 2008;

BESLUIT:

Artikel 1. 's Graven-, Sint-Martens- en Sint-Pietersvoeren te Voeren wordt definitief aangeduid als ankerplaats overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004 en 10 maart 2006.

Art. 2. § 1. Het algemeen belang dat de aanduiding verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1° natuurwetenschappelijke waarde:

Het gebied heeft een groot geomorfologisch en geologisch belang:

- De ondergrond van deze ankerplaats bestaat praktisch volledig uit krijtgesteente, door de zee in subhorizontale lagen afgezet tijdens Mesozoïcum of Secundair tijdperk (ongeveer 248-65 miljoen jaar geleden). Het is een zachtkorrelig gesteente waarin fossiele resten voorkomen. Belemnieten, zee-egels, koralen en schelpen worden frequent blootgelegd. Er

komen landschapsvormen voor die typisch zijn voor waterdoorlatende gesteenten (krijt en grind) zoals droge dalen, dolines, holle wegen en watervoerende holle wegen of grubben;

- Onderaan in het krijtmassief komen groene glauconietrijke zanden voor, doorspekt met voor het grondwater ondoorlaatbare kleilagen, het zogenaamde Vaalser groenzand. Deze afzettingen vinden we enkel langs de bovenloop van de Noorbeek, in de Veursvallei en onder aan de taluds van enkele holle wegen die deze dalen met de plateaus verbinden. Het op de kleilagen stagnerende grondwater bereikt er de oppervlakte onder de vorm van talrijke bronnen. Wanneer het kalkrijke bronwater in contact komt met de lucht zien we in bepaalde omstandigheden het zogenaamde kalktuf of bronsteen;

- Het dagzomen van Primair gesteenten (harde kalksteen uit het Onder Carboon) in de oever van de Veurs. Naast de Berwijn te Moelingen is dit één van de weinige locaties in Vlaanderen waar primaire gesteenten dagzomen;

- Bovenaan in de ondergrond van heuveltoppen bevindt zich residueel silexgrind en Maasgrind in dikke pakketten;

- Het voorkomen van alkalische veenlagen in de vallei van de Veurs, een zeer zeldzaam verschijnsel dat de basis vormt voor specifieke, zeldzame vegetaties;

- De aanwezigheid van een fossiele Maasbedding.

Voormalige groeven kunnen een ontsluiting geven op de ondergrond. Het zijn bijgevolg ideale locaties voor de studie van de geologische opbouw van het landschap en van de paleontologie;

De geomorfologische verscheidenheid en de zuidelijk georiënteerde hellingen zijn een verklaring voor de zeer grote floristische en faunistische waarden van het gebied. De Voerense vegetatie is uitgesproken soortenrijk en ten dele uniek voor Vlaanderen. Naast de Atlantische soorten zijn er relatief veel Midden-Europese soorten te vinden, die overleven bij meer vorstdagen en een later beginnen van het voorjaar ten opzichte van het Maasdal en het westelijker gelegen Vlaanderen. Ook soorten die normaal gesproken heel wat zuidelijker voorkomen, handhaven zich op de warme hellingen met zuidelijke expositie;

Het grote verval van de Voerense beken en de steile erosiehellingen door de relatieve grote en snelle tektonische opheffing van deze gebieden. De naburige Hoge Venen stegen tot bijna 700 meter sinds het begin van het Tertiair, terwijl de Maas - hun erosiebasis - steeds relatief laag gelegen bleef.

2° historische waarde:

Deze ankerplaats is een op archeologisch vlak rijke streek. De CAI databank meldt maar liefst 44 archeologische vindplaatsen uit verschillende perioden (Paleolithicum, Neolithicum, Steentijd, Bronstijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd). De oudste bewoningssporen dateren uit het Neolithicum, met vindplaatsen onder meer in het Hoogbos en Rullen. Het betreft silexontginningen en werkplaatsen.

Tijdens de Romeinse periode wordt het landschap bewoond en in cultuur gebracht. Vóór de 14de eeuw bestond in de streek een autarktisch landbouwsysteem, waarin het accent lag op graanteelt. Na de graancrisis

(1880) is de veeteelteconomie op gang gekomen, welke nog steeds in de streek belangrijk is;

Wat betreft het bouwkundige patrimonium maakt het landschap deel uit van het Maasland, een historische en culturele entiteit die zich door de eeuwen heen wist te profileren. Talrijke relictten van ontginning van de streek vanuit dorpen en grote boerderijen zijn aanwezig. Het historische verband tussen de hoevebouw, het bodemgebruik (akker of weide) en de ondergrond (aanwezigheid van water en silex) is duidelijk zichtbaar.

Van belang zijn de aanwezigheid van de talrijke historische kastelen (Altenbroek, Ottegraven, Commanderie, Magis) en een klooster (Klooster en pensioonaat der Ursulinen). Vanuit de historische boerderijen (Snauwenberg, Kattenrot, Op de Eiken, Stroevenbos, Vrouwenboshoeve, Brabant) werd de omgeving ontgonnen. Ook het voorkomen van historisch stabiele bossen (Vrouwenbos, Veursbos, St. Gillisbos, Broekbos) is van groot belang vanuit historisch oogpunt. Alle elementen zijn nog steeds aanwezig en functioneel in het Voerense landschap;

Ook het historische wegennetwerk is vrijwel nog geheel intact en zichtbaar in het landschap. De vergelijking is gemaakt op basis van kaart opgemaakt door Graaf de Ferraris (1771-1778) en de Atlas der buurtwegen. Het holle wegenpatrimonium is uniek. Voeren heeft de hoogste dichtheid aan holle wegen in Vlaanderen en de gehele Euregio. Slechts enkele holle wegen zijn verhard. De overige holle wegen en veldwegen, bieden een zicht op de ontsluiting van het landschap door de eeuwen heen;

Wegens het uitblijven van een ruilverkaveling is ook de historische parcelering en cultuurzonatie duidelijk zichtbaar in het landschap en landgebruik. Op belangrijke perceelsgrenzen staan vaak knotbomen (veelal Haagbeuk), die zeer oud zijn. Ook de, vaak oude, hagenstructuur bij de diverse percelen is nog goed zichtbaar. Er zijn zeer veel wegkruisen- en kapellen op belangrijke historische punten.

3° esthetische waarde:

De grote verscheidenheid in het gradiëntrijke landschap met zijn oude Maasterrassen, uitgestrekte leemplateaus en weidegebieden, asymmetrische dalen, poelen, brongebieden, graften, houtkanten, holle wegen, grubben, hoogstamboomgaarden, plateau, helling- en bronbossen en vista's heeft een hoge belevingswaarde;

Kenmerkend is de gaaf bewaarde, uitsluitend agrarische, uitbouw van het gebied en de harmonieuze verwevenheid van het landschap met het gebouwde patrimonium.

4° sociaal-culturele waarde:

De Voerstreek is het centrum van het ontwikkelingsperspectief Drielandenpark, een samenwerkingsverband van de Nederlandse provincie Limburg, de Belgische provincies Luik en Limburg, de gewesten Vlaanderen en Wallonië, de Duitstalige gemeenschap in België en de Stadt und Landkreis Aachen. Dit samenwerkingsverband biedt een hoopvol perspectief op een verdere uitbouw van de erfgoedwaarden van de streek over taal, gewest- en landsgrenzen heen;

Het historische netwerk van oude veldwegen en holle wegen dient als (wandel)verbindingswegen tussen de verschillende gehuchten en

nederzettingen. De wegen worden gebruikt door zowel lokale inwoners als toeristen.

5° ruimtelijk-structurerende waarde:

De Voer, Noorbeek en Veurs zijn de belangrijke waterlopen met duidelijk structurerende waarden in Voeren. Zij liggen aan de basis van de valleivorming. De meeste dalen in Voeren zijn asymmetrisch: de zuidelijk geëxposeerde hellingen zijn over het algemeen steil en bebost, terwijl de hellingen met noordelijke expositie zachter en vlakker zijn. Langs de waterlopen zijn de meeste dorpen, gehuchten en kastelen gelegen. Rondom de dorpen vinden we de grootste concentraties hoogstamweiden, omgeven met hagen;

De Voerstreek is duidelijk een landbouwstreek. Landbouwontginningen vonden veelal plaats vanaf de plateaus. Op de zachtere hellingen en plateaus vinden we vooral landbouwgronden en een enkel plateaubos. Op de steilere hellingen vinden we vooral bos en grasland. In de dalen vinden we nog steeds weilanden met hoogstamboomgaarden;

Het duidelijke patroon van asymmetrische valleien, enkele kerkdorpen aan de beken, de cultuurzonatie met landbouwgronden op plateaus en dalen en hellingbossen is nog steeds zeer duidelijk zichtbaar in het hedendaagse landschap.

§ 2. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden zijn de volgende:

1° Deelgebied: De grootste woonkernen en hun directe omgeving.

a) 's-Gravenvoeren is het grootste dorp van Voeren, behorend tot het Maasterassenland. We vinden hier een typisch Haspengouws landbouw- en nederzettingenpatroon, met geconcentreerde bebouwing in de dorpskern op de oevers van de Voer, omgeven door huisweiden en boomgaarden en geïsoleerd liggend temidden van het uitgestrekte akkerland;

1) In de dorpskern van 's-Gravenvoeren vinden we een zeer hoge concentratie van bouwkundig erfgoed (niet beschermd):

- i. Dr. Goffinstraat 270. Boerenburgerhuis;
- ii. Gieberg 286. Z.g. voormalige hoeve "Giberg";
- iii. Hoogstraat 231. Breedhuis van het dubbelhuistype;
- iv. Hoogstraat 235;
- v. Hoogstraat 238, 241. Breedhuis waarschijnlijk vroeger één geheel;
- vi. Hoogstraat 240. Voormalige apotheek;
- vii. Hoogstraat 242. Rest (inrijpoort) voormalige hoeve;
- viii. Hoogstraat 245;
- ix. Hoogstraat 246. Oorspronkelijk alleenstaand herenhuis;
- x. Hoogstraat 257. Voormalige watermolen "Janssen";
- xi. Jolettestraat 74. Kleine hoeve met losstaande bestanddelen;
- xii. Jolettestraat 75. Breedhuis van gesloten hoeve;
- xiii. Kinkenberg 185-186. Z.g. huis "Het Wit Kruis";
- xiv. Kinkenberg 188. Z.g. huis "De Swaen";
- xv. Kinkenberg 189. Voormalige langgestrekte hoeve;
- xvi. Kinkenberg 193. Voormalige langgestrekte hoeve;
- xvii. Kinkenberg 195. Hoeve moet losstaande bestanddelen;

- xviii. Kloosterstraat 104. Voormalige school van de Ursulinen;
- xix. Kloosterstraat 128. De oude post, Breedhuis van dubbeltype;
- xx. Kloosterstraat 95. Voormalige "klooster en pensionaat der Ursulinen";
- xxi. Kloosterstraat 96. Herenhuis van dubbelhuistype ;
- xxii. Kloosterstraat, hoek Jolettestraat. Houten kruis op kalkstenen sokkel;
- xxiii. Kloosterstraat, straat oorspronkelijk natuurlijke bedding Voer die als weg werd gebruikt;
- xxiv. Kosterstraat 173. Breedhuis van het dubbelhuistype;
- xxv. Mennekensput 224. Breedhuis van dubbelhuistype ;
- xxvi. Mennekensput 226. Merkwaardig diephuis onder zadeldak;
- xxvii. Mennekensput 227. Boerenburgerhuis van dubbelhuistype ;
- xxviii. Mennekensput 228. Gesloten hoeve ;
- xxix. Mennekensput, korte diepgelegen holle weg die kerkplein verbindt met St.-Annakapel ;
- xxx. Molenstraat 291-292. "Molen van L'homme", watermolen (graanmolen) op de Voer;
- xxxi. Onderdorp 46. Gesloten hoeve uit de wederopbouw ;
- xxxii. Onderdorp 48. Voormalige hoeve met losstaande bestanddelen;
- xxxiii. Onderdorp 55. Kleine U-vormige hoeve;
- xxxiv. Onderdorp 59. Voormalige hoeve;
- xxxv. Onderdorp 62. Gaaf bewaard boerenburgerhuis van dubbelhuistype;
- xxxvi. Onderdorp 63. Kleine gesloten hoeve;
- xxxvii. Onderdorp 66. Burgerhuis;
- xxxviii. Onderdorp 70. Gaaf bewaard breedhuis van dubbelhuistype;
- xxxix. Onderdorp 71. Kleine L-vormige hoeve;
- xl. Oude Molenstraat, houten kruis;
- xli. Oude Molenstraat, Z.nr. Voormalige watermolen op de Voer, z.g. "Het Meuleke";
- xlii. Plein 197. Gesloten hoeve;
- xliii. Plein 201. Boerenburgerhuis van het dubbelhuistype;
- xliv. Plein 202. Z.g. "Jezuïtenhof";
- xlv. Plein 203. Breedhuis;
- xlvi. Plein 204. Diephuis;
- xlvii. Plein 206. Sterk achteruitspringend diephuis;
- xlviii. Plein 207. Boerenburgerhuis;
- xlix. Plein 208;
- l. Plein 209, Boerenburgerhuis;
- li. Plein 220. Boerenburgerhuis;
- lii. Plein Z.nr. huis "De Posthoorn";
- liii. Plein, verbinding tussen kerkplein, Kloosterstraat en Hoogstraat;
- liv. Schoolstraat 111. Klein burgerhuis van dubbelhuistype;
- lv. Schoolstraat 113. Boerenburgerhuis;
- lvi. Tienhof 88-89. Gesloten hoeve;
- lvii. Tienhof 99. Recent woonhuis gelegen op plaats "Heuvelke";
- lviii. Tienhof Z.nr. Alleenstaand hoekhuis van dubbelhuistype;
- lix. Vitsen 299. Voormalig douanekantoor;
- lx. Vitsen 305. Kleine, U-vormige, hoeve;
- lxi. Vitsen. Houten kruisbeeld. Gietijzeren kruisbeeld;
- lxii. Wijnandusstraat 25. Voormalige gesloten hoeve;
- lxiii. Wijnandusstraat 26. Merkwaardig, gesloten hoeve;
- lxiv. Wijnandusstraat 27. Woonhuis van een voormalige hoeve;

2) Ten zuiden van de kern vinden we de zevensprong St. Annakapel. Het is een beschermd landschap (kapel Heilige Maagd) met een kruising van wegen onder meer naar de kerk van 's-Gravenvoeren, Berneau, Dalhem, Warsage, de Ouw Ling, de Wittekapel. Bij de kapel staat een oude haagbeuk (met een stamomtrek van bijna 3 meter);

3) Ten zuidwesten van de kern van 's-Gravenvoeren vinden we nog een zevensprong, "Ouw Ling". Recent is de hier aanwezige kapel herbouwd. Het historisch wegenpatroon is goed zichtbaar en functioneel. Bij de zevensprong bevindt zich een vlechtrelict in een meidoornhaag ('gelegde haag');

4) Aan de oostkant van de dorpskern vinden we twee molens op de Voer, beiden bouwkundig erfgoed:

- i. Voormalige Sint-Jansmolen (Hoogstraat 257), met nog steeds zichtbaar het molenwater, het molenrad en molenhuis;
- ii. Molen van L'homme (Molenstraat). Nog steeds in werking zijnde graanmolen. Al als zodanig aangeduid op de Ferrariskaart;

b) Sint-Martens-Voeren is een landbouwgemeente met een nederzettingspatroon dat beantwoordt aan het Haspengouws model van geconcentreerde bebouwing in de dorpskern. Een groot gedeelte van de gebouwen zijn hoeven, de meeste met losstaande bestanddelen. Het voorkomen van silexknollen in de ondergrond maakt dat de deelgemeente, samen met Sint-Pieters-Voeren, de hoogste concentratie van gebouwen met dit materiaal heeft.

1) In de kern van Sint-Martens-Voeren vinden we het volgende bouwkundig erfgoed:

- i. Dorp 51, voormalig café, breedhuis van het dubbelhuistype;
- ii. Dorp 53-56, voormalige hoeve;
- iii. Dorp 54, boerenburgerhuis;
- iv. Dorp 58, breedhuis van het dubbelhuistype;
- v. Dorp 66, breedhuis van het dubbelhuistype;
- vi. Dorp 75., voormalige watermolen op de Voer;
- vii. Dorp 77, voormalig gemeentehuis met school en onderwijzerswoning;
- viii. Dorp 89-90;
- ix. Dorp 115, z.g. huis "Schever" Boerenburgerhuis;
- x. Kwinten 36, voormalige Kapelanij;
- xi. Kwinten 36, z.g. "Veltmanshuis", voormalig kapittelhuis;
- xii. Kwinten 38-39, breedhuis;

c) Sint-Pieters-Voeren is een deelgemeente met voornamelijk veeteelt. De bebouwing is gegroepeerd in een straatdorppatroon met zeer lage densiteit. Een groot deel van de bebouwing bestaat uit hoeven, beantwoordend aan het type van klein bedrijf met een beperkt aantal losstaande bestanddelen. Samen met Sint-Martens-Voeren bevindt zich hier de hoogste concentraties van gebouwen met silex. Het gesteente kan gewonnen worden in de ondergrond.

1) In de kern van Sint-Pietersvoeren treffen we het volgende bouwkundig erfgoed aan:

- i. Dorpsstraat 5, zgnd. hoeve Stassen;
- ii. Dorpsstraat 7, voormalige hoeve met losstaande bestanddelen;
- iii. Dorpsstraat 14, vervangt een rij van oude woningen in vakwerk;
- iv. Dorpsstraat 20, L-vormig gebouw;
- v. Dorpsstraat 32;
- vi. Dorpsstraat 33-34, z.g. 'huis Droeven' ook wel genaamd 't Torentje';
- vii. Dorpsstraat 36-37, voormalig gemeentehuis en school met onderwijzerswoning;
- viii. Dorpsstraat 38, langgestrekte hoeve, voormalige kapelanij;
- ix. Dorpsstraat 39, hoeve met oude kern van tweeledig type;
- x. Dorpsstraat 40, hoeve met losstaande bestanddelen;

- xi. Dorpsstraat 42, langgestrekte hoeve onder zadeldak;
- xii. Waterval, beschilderd gesmeed ijzeren kruis van type Goessens;
- xiii. Waterval nr.3-3₁ Voormalige tweeledige hoeve;

2° Deelgebied: De beekdalen.

a) Voerdal (benedenloops van Sint-Martens-Voeren);

1) Ten westen van de kern 's-Gravenvoeren vinden we een open landschap met voornamelijk akkerbouw. De wegenstructuur is nog steeds dezelfde als weergegeven in de Atlas der Buurtwegen (1841). Er is sprake van een historisch wegenpatroon, grotendeels nog functioneel. De Voer kan vrij meanderen en is afgezet met knotbomen. Het zicht van op de Moelingerberg, komend vanuit Nederland, oriënteert zich op de hellingen richting Kruisgraef-Trichterbeeldje;

2) Ten oosten van de kern 's-Gravenvoeren ligt Meulenberg. De voormalige watermolen is niet meer in gebruik, maar de droogstaande bedding van de Meulenbeek (Molenbeek) is nog duidelijk zichtbaar vanaf het gehucht Schoppem, waar zij afgetakt werd. Nabij de Meulenberg is een wad door de Voer. Ook vinden we hier een oude Maasgrindgroeve, waar nog steeds Maasgrind gewonnen wordt;

3) Het gehucht Schoppem is al op de Ferrariskaarten zichtbaar met de nog steeds aanwezige weilanden met hoogstambomen. Ook het wad door de Voer, al aanwezig op de Ferrariskaart, is er nog steeds. Aan de rand van Schoppem vinden we de Steenboskapel (1841), gebouwd met restanten van een Gallo-Romeinse villa, die hier is opgegraven;

4) Op de flauwe helling met noordelijke expositie van de Voervallei tussen 's-Gravenvoeren en Schoppem vinden we een bocagelandschap met hoogstamboomgaarden en hagen;

5) Het kasteel van Ottegraven is omschreven als bouwkundig erfgoed. Er werden archeologische vondsten uit de late Middeleeuwen gedaan. Het kasteel is door de voorliggende hoevegebouwen aan het oog onttrokken. Het kasteel is omgeven door een gracht. Rondom het kasteel, tussen de huidige hoofdweg en de Voer, zijn al sedert de tweede helft van de 18de eeuw (kaart van Graaf de Ferraris) weilanden met hoogstamfruitbomen. Langs de bedding van de Voer vinden we knotwilgen en -elzen;

6) De bebouwing is vooral gelegen langs de waterlopen. Er is een vrij hoge concentratie van bouwkundig erfgoed:

- i. Oude molenweg z.nr., "Het Meuleke". Voormalige watermolen op de Voer;
- ii. Meulenberg 309, molen Meulenberg. Voormalige watermolen op de Voer Oorspronkelijk een papiermolen (1574-1630), later een graanmolen;
- iii. Meulenberg z.nr., ruïneuze resten van bijgebouwen;
- iv. Ketten 314, hoeve met losstaande bestanddelen;
- v. Schoppem 337, gesloten hoeve;
- vi. Schoppem 338, gesloten hoeve;
- vii. Schoppem 339, sterk gewijzigde, langgestrekte hoeve;
- viii. Schoppem 340-340a, voormalige hoeve;
- ix. Schoppem 342, langgestrekte hoeve;

- x. Ottegraven kapel;
- xi. Ottegraven, bijbehorende hoeven 349 en 350;
- xii. Ottegraven, kasteel.

b) Noordal:

1) Altembroek was een Dalhems leenhof al vermeld in 1314. In het kasteelpark, ingericht als 'Engels park' vinden we zes vijvers en drie bronnen, die door een dreef met de weg verbonden zijn. Eén van de bronnen is voorzien van een reliëf met voorstelling van St.-Lambertus. In Altembroek is het volgende bouwkundig erfgoed te vinden:

- xiv. Kasteel Altembroek. Sterk verbouwd kasteel;
- xv. Hoeve Altembroek, ten zuiden van kasteel;
- xvi. Tuinpaviljoen, vervallen. Op heuvel ten noorden van het kasteel;
- xvii. Nr. 358. Z.g. huis Born, voormalige Broekermolen (graanmolen);
- xviii. Nr. 359 Voormalige koetsierswoning van het kasteel Altembroek;

2) De Noor is een typische bronbeek. De Noor kan vrij meanderen, met uitzondering van een klein stukje in bewoond gebied (Kasteel Altembroek en de voormalige molen). Het landschap in de vallei is open met doorzichten en met historisch permanente graslanden;

3) De historische wegenstructuur zoals weergegeven in de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds bestaand en functioneel. Het pad door het dal van Noorbeek naar 's-Gravenvoeren is echter afgesloten voor het deel langs het kasteel;

c) Voerdal (bovenloops van Sint-Pieters-Voeren tot Sint-Martens-Voeren).

1) Het rijdorppatroon van Sint-Pieters-Voeren kan verklaard worden door de relatief late en waarschijnlijk systematische, vanuit de Commanderie doorgevoerde landontginningen. Het landschap is nog gaaf met veel bouwkundig erfgoed:

- i. Commanderie, boerderijgebouwen en omgeving. Voormalige Commanderie van de Duitse orde;
- ii. Brabant 54, belangrijke gesloten hoeve afhankelijk van de Commanderie, Molenstraat 8, Molen van St. Pieter, afhankelijk van de Commanderie;
- iii. Veld 9, merkwaardig huis van silex;

2) Het brongebied van de Voer bevindt zich ten zuiden van Sint-Pieters-Voeren. De poel bij de Zwaen is een belangrijk zichtbaar waterverzamelingspunt. Verderop stroomt het prille begin van de Voer in de zogenaamde Koebach. Vervolgens verdwijnt de Voer ondergronds, gedraineerd door de weilanden rondom de kasteelhoeve van de Commanderie. De vijvers van de Commanderie zijn reeds sinds 1885 een forellenkwekerij. Vanuit deze vijvers vertrekt 'de Voer' als beek. Bouwkundig erfgoed nabij de bron van de Voer:

- i. Zwaan 70, woning gelegen op plaats Krommejong;

3) De vallei van de Voer vanaf de bron tot aan de samenvloeiing met de Veurs is opvallend goed bewaard gebleven. Reeds omstreeks 1771-1778 (kaart van Graaf de Ferraris) vinden we in de vallei met name weilanden en hoogstamboomgaarden, omhaagd met Meidoorn. Direct daarachter ontspon zich, vooral op de zuidhelling, het akkergebied, bereikbaar via diverse holle wegen. Dit beeld zien we nog steeds, zij het met meer weilanden op de hellingen. Langs de Voer vinden we knotwilgen;

4) Berg is een klein gehucht van Sint-Martens-Voeren. In Berg komen vele holle wegen samen, vinden we hagen, houtkanten en hoogstamboomgaarden. Zowel de bermen in de holle wegen als de houtkanten/hagen in Berg zijn aangeduid als belangrijke vindplaatsen voor autochtone bomen en struiken. De molenvijver van de tot 1800 functionerende papiermolen bestaat nog als forellenvijver. In Berg komt het volgend bouwkundig erfgoed voor:

- i. Berg 4, langgestrekte hoeve;
- ii. Berg 5-6, op De Ferrariskaart aangeduid als hoeve met losstaande bestanddelen;
- iii. Berg 7, hoeve met losstaande bestanddelen;
- iv. Berg 9, gerestaureerde hoeve;
- v. Berg 11, deel van een voormalige hoeve;
- vi. Berg 14, langgestrekte hoeve onder zadeldak;

d) Veursdal.

1) De Veurs ontspringt in een bronnengebied rond het gehucht Veurs. In het bronnengebied nabij de spoortunnel vinden we een oude knotmeidoorn met een stamotrek van twee meter. De Veurs meandert, op een klein deel in de bebouwde kom van Sint-Marten na, geheel vrij. Over de gehele loop is er wateraanvoer vanuit bronnen, veelal onderaan de dhelling met zuidelijke expositie. Deze ontspringen ten dele in bronbossen, ten dele in weilanden en in een enkel geval in een holle weg (Waterwègske, foto 21). In het Waterwègske (ten noorden van de kern van Sint-Martens-Voeren) is de afzetting van kalktuf in de bronnen waarneembaar (foto 20). De Veurs wordt over het grootste deel van haar loop begeleid door bomen, ook in de weilanden. Soms betreft het enkele knobomen, maar meestal smalle stroken beekbos of het aangrenzende bronbos met haar specifieke vegetatie. Op twee plaatsen zijn in onbruik geraakte forellenvijvers te vinden, aan de Krindaal en te Kwinten. Ook het oude molenwater behorende bij de al lang verdwenen molen onder Kwinten is er nog steeds, parallel aan de Veurs waar deze Sint-Martens-Voeren binnenstroomt, net als de site van de molen zelf. Overigens, vanaf de bron van de Veurs tot aan Krindaal loopt de Veurs in de buurt van de spoorlijn en is in dat opzicht niet altijd even goed zichtbaar in het landschap. In Veurs vinden we de spoorwegtunnel, die met zijn 2072 meter de langste tunnel van Vlaanderen is. De tunnel gaat onder het Veursbos door en maakt historisch deel uit van het belangrijk economisch traject Antwerpen-Ruhrgebied, aangelegd tijdens WO I;

2) In Veurs Dal, staan de twee oudste (geknotte) Haagbeuken van Voeren. Een kruisboom op een weiderand grenzend aan Vrouwenbos, is wellicht de oudste boom van Voeren, mogelijk 253 jaar. Bij Dal 13 vinden we nummer twee, die naar schatting 250 jaar oud is;

3) De spoorlijn doorsnijdt de Veursvallei van bron tot monding. Ze is weliswaar gelegen op een verhoogde bedding, maar deze is ten dele aan het oog onttrokken door dicht struikgewas. In het dorp Sint-Martens-Voeren is het 18 tot 23 meter hoge en 250 meter lange, beschermde, spoorwegviaduct een duidelijk zichtbaar baken. Het viaduct maakt deel uit van de spoorlijn Antwerpen-Tongeren-Visé-Aken en is gebouwd tijdens de Eerste Wereldoorlog. De functionele architectuur heeft neoclassicistische reminiscenties. De spoorbedding verrijkt, met haar afwijkende biotoop, de flora sterk voor wat betreft het in aantal soorten; vele warmte- en droogteminnende planten zouden normaal gezien niet in dit gebied voorkomen. Ook voor bedreigde diersoorten is de begroeiing langs de spoorlijn van belang. Langs de spoorlijn aan de oostkant van de dorpskern liggen de restanten van het voormalige treinstation van Sint-Martens-Voeren in het talud van de

spoorlijn. Tegenwoordig is de spoorlijn enkel in gebruik voor goederenvervoer;

4) Buiten de aanleg van de spoorweg is het cultuurlandschap vrij gaaf en stabiel gebleven sinds de kaart van Graaf de Ferraris (1771-1778). Rondom het gehucht Veurs vinden we hoogstamboomgaarden en weilanden, omhaagd met meidoorn. Langs de Veurs vinden we grotere weilanden met hagen en een aantal graften. Langs de weg Veurzerveld-Veurs zien we nog steeds een open akkergebied;

5) In de Veursvallei vinden we een opvallend hoge concentratie aan bouwkundig erfgoed:

i. Voort 1, z.g. "Hoeve Kruisberg", reeds op De Ferrariskaart in deze vorm aangeduid;

ii. Veurs z.nr, L-vormige hoeve;

iii. Veurs z.nr., alleenstaand Breedhuis;

iv. Veurs 12, kleine, L-vormige hoeve;

v. Veurs 13, z.g. "Huis Peters", vormde met enkele andere huizen het gehucht Daal;

xix. Veurs 15, langgestrekte hoeve;

xx. Veurs 17, langgestrekte, voormalige hoeve;

xxi. Veurs 18, voormalige hoeve;

xxii. Veurs 21, langgestrekte hoeve;

xxiii. Veurs 22, L-vormige hoeve;

xxiv. Veurs 24, langgestrekte hoeve;

xxv. Veurs 27, L-vormige hoeve;

xxvi. Veurs 31, L-vormige hoeve;

xxvii. Veurs 32, waarschijnlijk voorheen langgestrekte hoeve;

xxviii. Veurs 37, waarschijnlijk voorheen langgestrekte hoeve;

xxix. Veurs 38, hoeve met losstaande bestanddelen;

3° Deelgebied: De hellingen.

a) Het gebied Horstergrub, Kruisgraef, Hoogbos.

1) Het gebied is als geheel zeer gevarieerd met hellingbossen, hoogstamboomgaarden, hagen en houtkanten (graften). Het vormt een onregelmatig trappenreliëf van ongeveer 350 ha. op de rechteroever van de Voer tot aan de Belgisch-Nederlandse grens. In dit gebied bevindt zich één van de belangrijkste holle wegen complexen van Vlaanderen. Het is grotendeels in gebruik voor kleinschalige landbouw, afgewisseld met graften, taluds, houtkanten en hagen. Dit alles geeft aan dit landschap een zeer hoge esthetische en ecologische waarde. Het terrein klimt vanaf de Voer onregelmatig op tot de plateaus in het noorden tot ca. 170 meter. In het noordelijke deel ligt het Hoogbos. Van daaruit zien we de Horstergrub die noord-zuid georiënteerd tot in het dorp 's-Gravenvoeren gaat. Meest westelijk (ten westen van het Trichterbeeldje) vinden we een klein gebiedje genaamd 'Kruisgraef';

2) Het Hoogbos is een van de belangrijkste hellingbossen van Voeren door zijn ouderdom, oppervlakte en vegetatiestructuur. Bovenaan de steile helling treffen we als bodem een zuur, voedselarm vuursteeneluvium aan, begroeid met Beuken-Eikenbos. Lager op de zeer steile zuidwaarts georiënteerde helling met voedsel- en kalkrijke bodem komt Eiken-Haagbeukenbos voor met een rijke kruidenvegetatie. In een holle weg nabij het Hoogbos vinden we een belangrijke genenbron van autochtone bomen en struiken. In het gebied bevindt zich tevens een concentratie van Middenpaleolithische en Neolithische archeologische vindplaatsen;

3) Op de bodemkaart is duidelijk zichtbaar hoe de Horstergrub een brede droge, noord-zuid georiënteerde, vallei heeft gevormd, die het plateau in twee snijdt. Noord-zuid georiënteerd ontvangt deze vallei op de flanken nog een vijftigtal secundaire dellen, zeer handvormig vertakt. Nabij het Hoogbos verspreidt de depressie van de Horstergrub zich in dellen, waardoor het plateau in alle richtingen versnipperd wordt. Hier en daar onderbreken beboste ravijnen, quasi loodrechte wanden, de kromme bochtige lijnen van de del. Taluds met sterke hellingen zijn bebost met hakhoutsoorten en hagen. Bij regen is de holle weg watervoerend;

4) De Kruisgraef is morfologisch en esthetisch een gebied met een speciaal karakter. Het betreft een handvormig vertakte, plaatselijk tot 20 meter diepe, droge, smalle, noord-zuid georiënteerde del. Mede ten gevolge van de kalkrijke ondergrond vinden we een soortenrijk Eiken-Haagbeukenbos. Er komen talrijke kleine omhaagde hoogstamweiden voor. Op steile hellingen vinden we graften met een hakhoutbeheer;

5) De bodem is hier zeer doorlaatbaar, zodat het grondwater op een vrijwel onbereikbare diepte stagneert. Het omzetten van akkers in (vee)weiden, na de graancrisis (rond 1880), vond hier als laatste plaats in Voeren. Dit kwam omdat in dit gebied van nature geen of weinig bronnen voorkomen (we vinden hier geen ondoorlaatbare lagen Vaalser groenzand in de ondergrond) en het grondwater op grote diepte zit. In de weilanden vinden we vele ingegraven betonnen drinkbakken in een soort van cascadesysteem; het creëren van drinkbakken die door regenwater gevuld kunnen worden was de oplossing voor dit waterprobleem;

6) Het (holle)wegen netwerk in dit gebied is vrijwel volledig intact vergeleken met de Atlas der Buurtwegen (1841). In het gebied rondom het Trichterbeeldje bevindt zich een concentratie van Middenpaleolithische en Neolithische archeologische vindplaatsen. Nabij het Trichterbeeldje is ook een belangrijke locatie voor autochtone bomen en struiken gevonden;

7) In het gebied vinden we het volgende bouwkundig erfgoed:

i. Trichterbeeldje, op een kruispunt van holle wegen.

b) De steile hellingen met zuidelijke expositie van de Noorvallei.

1) De hellingen in het natuurgebied van Vitsen (Voerenberg) tot aan Snauwenberg bestaan uit graslanden en uit hellingbos richting Snauwenberg. De graslanden zijn ten dele recentelijk ontbost van jonge naalldhoutaanplant, teneinde het kalkgrasland terug te herstellen. Het hellingbos ten noorden van het kalkgrasland is historisch met een kenmerkende vegetatie en fauna. Er liggen enkele, in onbruik geraakte holle wegen loodrecht op de helling, waaronder een holle weg die zo diep is geërodeerd, dat de functie verviel (versleten holle weg). Parallel eraan ontstond een 'nieuwe' holle weg;

2) In het recent ontboste gebied, ten westen van Vitsen, zijn resten gevonden van een Romeinse villa ('Op de Saele', opgegraven in 1857). Hier zijn ook neolithische silexwerktuigen gevonden;

3) Vanaf deze hellingen is er een uniek zicht over het Voerdal en in de richting van het Berwijndal;

4) De Koetsweg is een van de bekendste Voerense holle wegen. Meteen buiten het dorp leidt de weg langs de Botkoel. De Botkoel was een gemeentelijke groeve voor de winning van Maasgrind. De Pleistocene maasbedding is hier duidelijk zichtbaar. Verder omhoog leidt de Koetsweg tussen de kalkgraslandhelling (ten noordwesten van Vitsen) en het hellingbos (ten noorden van Kinkenbergh), langs een andere groeve, waar Gulpens krijt werd gewonnen en fossielen vindbaar zijn. De groeve groeit langzaam dicht. In het bos boven de Gieberg is een speelbos voorzien;

c) De flauwe hellingen met noordelijke expositie van de Noorvallei.

1) Deze hellingen bestonden tot voor kort grotendeels uit akkers. Sinds het gebied deel uitmaakt van het natuurreservaat Altembroek is een gedeelte omgezet in grasland. De percelen zijn omzoomd met hagen en er staan enkele oude, solitaire bomen rondom een poel gevoed door regenwater;

2) De oude Molenweg loopt dwars over de helling van Noorbeek naar de molen aan Meulenberg aan de Voer (bij toponiem Oude steengroeve) in 's-Gravenvoeren. Nabij de grens met Nederland zijn er mooie zichten op het park van kasteel Altenbroek;

d) Helling met zuidelijke expositie van de Voervallei (tussen 's-Gravenvoeren en Sint-Martens-Voeren).

1) Dit gebied gelegen op een steile helling langsheen de Voer tussen Meulenberg (bij toponiem Oude steengroeve) en Sint-Martens-Voeren bestaat grotendeels uit bos. Het oorspronkelijk bos, genaamd 'Bovenhout' op de Ferrariskaart is nog steeds aanwezig.

Daarnaast vinden we niet oorspronkelijk hellingbos op Schoppemerheide. In 1771-1778 was dit een uitgestrekt heidegebied. Rondom Schoppemerheide is een bijzondere locatie voor autochtone struiken gevonden.

Nabij Ketten, Schoppem en Ottegroeven is een deel van de helling als weiland in gebruik. In potentie zijn dit ook soortenrijke kalkgraslanden door het extensieve gebruik door de jaren heen;

2) Her en der dagzoomt de kalk op de hellingen in het bos als gevolg van dagbouwontginningen;

3) Aan de noordrand van Sint-Martens-Voeren ligt aan de Komberg een klein bronbosje met hoge floristische waarde.

e) Het graffenlandschap Martelberg is een oud cultuurlandschap met overblijfselen van terrasvormige landbouwontginning. De taluds of graffen tussen de graslanden op de terrassen zijn begroeid met hagen en struwelen (hakhout). Dit is een belangrijke locatie van autochtone bomen en struiken (genenbron). Op de hellingen met zuidelijke expositie van de Martelberg komen secundaire krijtafzettingen voor

(wit krijt). Het krijt bevat zeer weinig silex en is zacht en rijk aan carbonaten. Onderaan de Martelberg ontspringt een bron die met een oud vervallen mechanisme werd afgetapt. Het water voedt de visvijvers nabij Pensool, ten noordoosten van Kwinten, en stroomt wat verder in de Veurs;

f) Helling met zuidelijke expositie van de Veursvallei. Dit gebied omvat 'Mosdelle' ten oosten van de Martelberg, het hellingbos Broekbos (genoemd naar de talrijke bronnen onderaan de helling), het gehucht Krindaal, het hellingbos Konenbosch met daaronder weilanden en het Veursbos.

1) Op deze helling van de Veursvallei bevinden zich veel dolines (vooral in het Broekbos). Het gebied is begroeid met hellingbos, soms met onderaan de helling kalkrijke graslanden, die vanwege hun steilte veelal in gebruik zijn als weiland;

2) Het nog steeds intact zijnde historische wegenpatroon reeds zichtbaar op de Ferrariskaarten en Atlas der Buurtwegen. De holle wegen worden voornamelijk gebruikt als wandel- en fietsroutes. Langs de holle wegen vinden we vuursteengroeves, die gebruikt werden om de holle wegen aan te vullen. Een aantal wegen is wel zichtbaar in het landschap, doch niet meer toegankelijk door afsluiting of gebrek aan onderhoud;

3) De historisch permanente graslanden, tussen Veursdal en hellingbos (Veursbos), zijn kalkrijk en floristisch (potentieel) interessant. De hellingbossen en kalkrijke hellingweiden zijn aangekocht door de Vlaamse overheid (ANB). Er is een goed ontwikkelde overgang tussen bos en weide. In de weide bevindt zich nog een oude drinkwatervoorziening;

4) Vanaf het plateau (nabij hoeve Eiken), aan de rand van het Broekbos, is er een mooi zicht over de beschermde Martelberg. Het Broekbos, een historisch bos, is een belangrijke genenbron voor autochtone bomen en struiken;

5) Ten noordoosten van Kwinten, Pensool, bevinden zich drie, aaneengesloten, visvijvers;

6) Aan Krindaal vinden we een oude mergelgroeve, vroeger in gebruik voor bekalking. Krindaal is bovenaan een droogdal dat in het Veursdal uitmondt. Het grondwater komt via bronnen en een oud buizenstelsel terug aan de oppervlakte. Het water van de 'Krindaalbron' wordt opgevangen in een betonnen vergaarbak langs de weg. Langs de weg voedt het buizenstelsel ook een oude veedrinkbak (behorende bij het voormalige café annex bakkerij), die inmiddels bijna geheel met grond overspoeld is;

7) Het gehucht Krindaal is gevestigd op een Pleistocene puinkegel, vroeger een gegeerde vestigingsplaats (foto 23). We vinden er bouwkundig erfgoed: Krindaal 5, Hoeve met losstaande bestanddelen.

g) Helling met noordelijke expositie Veursvallei,

Helling met zuidelijke expositie Voervallei (tussen Sint-Pieters-Voeren en Magis).

1. Het Vrouwenbos en St. Gillisbos zijn historische (helling)bossen op de helling met zuidelijke expositie van de Voervallei en de kam richting Veursvallei. Hier bevinden zich belangrijke genenbronnen voor autochtone bomen en struiken. Onder aan de hellingen in de Voervallei vinden we veelal weilanden;

2. Op de wat flauwere helling met noordelijke expositie van de Veursvallei en in de del hogerop naar Moignebois toe zijn naast weilanden ook akkers en laagstamboomgaarden te vinden;

3. De historische wegenstructuur is nog steeds stabiel en grotendeels zichtbaar. De holle wegen worden voornamelijk gebruikt als wandel- en fietsroutes. Langs de wegen vinden we groeves en dolines. Oude knoथाagbeuken geven belangrijke grenzen aan;

4. Vanaf de helling tussen Hoeve Kruisberg en Sint-Pieters-Voeren is er een mooi zicht over de Voervallei tot in het Maasdal en tot op het aan de andere zijde gelegen plateau;

h) Hellingen Berg - Alshoeve - Rullen. Dit gebied bestaat voor een deel uit weidepercelen, verder uit historisch bos.

1) De historische wegenstructuur, reeds zichtbaar op de Ferrariskaarten en de Atlas der Buurtwegen, is nog steeds intact en functioneel. De holle wegen worden voornamelijk gebruikt als wandel- en fietsroutes en landbouwverkeer (foto 16, 17, 18). Langs de holle wegen bevinden zich oude bomen en struiken die erkend worden als autochtone genenbronnen;

2) Op de hellende weiden en akkers komen veel graften voor, die ten dele begroeid zijn. In de hagen en houtkanten rondom Berg zijn autochtone bomen en struiken van belang gevonden.

4° Deelgebied: De plateaus.

a) Het plateau, ten westen en ten noorden van het Hoogbos en ten noorden van de Kruisgraef grenst aan Nederland. Het gebied is een open akkergebied, dat werd en wordt geëxploiteerd vanuit Nederland. De ontginning geschiedde vanuit een hoeve in het Nederlandse Libeek in tegenstelling tot de andere plateaus die vanuit Voerense hoeves (Snauwenberg, Lohoeve, Stroevenbos) werden ontgonnen. Gemotoriseerd is het gebied enkel bereikbaar vanuit Nederland nabij het "Wit Paard";

b) Op de grens met Nederland vinden we een vrij smal plateau, ingericht als akkerbouwgebied, behorend bij Hoeve Snauwenberg, van waaruit de ontginning heeft plaatsgevonden. Bij de hoeve bevinden zich twee grote poelen.

i. Hoeve Snauwenberg is een bouwkundig erfgoed, vermeld op de Ferrariskaart als "Maison de Plaisance Snauwenberg";

c) Het Natuurgebied Schoppemerheide-Kattenrot is onderdeel van het natuurreservaat Altembroek;

1) Op het plateau vinden we enkele (natuurlijke) poelen, die deels gebruikt worden als veedrinkpoel;

2) Het plateau was omstreeks 1770 een open cultuurlandschap. Schoppemerheide en Kattenrot kenden vroeger een extensieve begrazing. Op Schoppemerheide zijn nog enkele heideplanten te vinden. De verlaten akkers en ook weilanden zijn in de afgelopen jaren tot jong Berkenbos geëvolueerd;

3) Het Bovenhoutse bos, zo genoemd op de Ferrariskaart, is (ten dele) een historisch plateaubos. We vinden hier nog een belangrijke genenbron voor autochtone bomen en struiken;

4) Op een oude 11de of 12de eeuwse ontginning duidt de plaatsnaam "Kattenrot". Vanuit hoeve Kattenrot is er een zicht over de Voervallei, met de spoorbrug als bakken. Het strekt zich uit tot de andere zijde van het Voerdal, kasteel Magis. Er is het volgende bouwkundig erfgoed:

- i. Kattenrot 357, z.g. hoeve "Kattenrot";
- ii. Schoppemerheide z.nr., voormalige, gesloten hoeve;
- iii. Schoppemerheide 355, gerestaureerd Breedhuis van dubbelhuistype;

d) Het gebied Ulvend-De Plank-Konenbosch.

Dit gebied is op de Ferrariskaart ingetekend als landbouwgebied met rondom de gehuchten Ulvend, Planck en Konenbosch weilanden met hoogstambomen en hagen ter afscheiding. Ook nu nog vinden we de structuur van hagen en houtkanten terug in dit cultuurlandschap (foto 13). De hagen en houtkanten rondom Ulvend zijn aangeduid als belangrijke locatie voor autochtone bomen en struiken. Het plateau geeft een zicht over Sint-Martens-Voeren (vooral de spoorbrug en de Martelberg is goed te zien) en het aangrenzende plateau van Margraten. Bij helder weer kijkt men over de Maas heen en zijn de koeltorens bij Genk en de mijnterrils nabij Eisden waarneembaar. Er is een hoge concentratie aan bouwkundig erfgoed:

- i. Eiken, z.nr., voormalige hoeve;
- ii. Eiken 11, z.g. "Hoeve de Eiken". Belangrijke, voorheen gesloten, hoeve;
- iii. Konenbos 35, T-vormige hoeve, kern van oud gehucht Konenbosch;
- iv. De Plank 2, voormalige langgestrekte hoeve;
- v. De Plank z. nr., voormalige dwarsschuur;
- vi. De Plank z. nr., klein alleenstaand gebouw, achteruitgelegen t.o.v. de straat;
- vii. De Plank 6, z.g., hoeve Wiertz, gesloten hoeve met kern;
- viii. De Plank 7a, voormalige stal, omgebouwd tot woonhuis;
- ix. De Plank 32-33, z.g. hoeve "De Vaarn";
- x. Houten kruis met gietijzeren Christusbeeld, tegenover weg naar Teuven. Op de Ferrariskaart vermeld als "den Lindenboom".

e) Plateaubossen Veursbos-Rode Bos-Vrouwenbos en het Landbouwgebied rond Kys-Strouvenbosch.

1) Vrouwenbos en Stroevenbos zijn belangrijke genenbronnen voor autochtone bomen en struiken. Langs (perceels)grenzen en oude buurtwegen vinden we (knot- en hakhout) Haagbeuk, Beuk, Es. In het Stroevenbos is zelfs nog een Wilde appel te vinden;

2) Bij hoeve Stroevenbos en hoeve Kys bevinden zich poelen omgeven met knotbomen;

3) Vrijwel alle bebouwing is bouwkundig erfgoed:

i. Hagelstein 44-45, z.g. "Hoeve Stroevenbos";

ii. Kies 46, langgestrekte Hoeve;

iii. Kies 47, gerestaureerde hoeve;

iv. Kies 49, hoeve Vrouwenbos, U-vormige hoeve met losstaande bestanddelen;

v. Magis 75, kasteel Magis .

Art. 3. De aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 wordt weergegeven op het plan als bijlage.

Brussel,

24 DEC. 2008

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams Minister van
Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening,

Dirk VAN MECHELEN